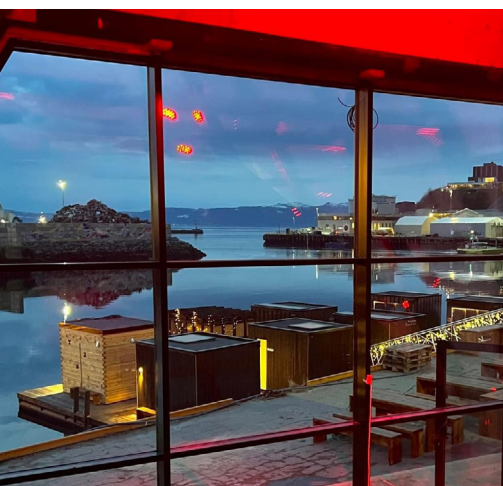

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjielte

Kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna

BYSTYRETS VEDTAK 12.06.2024
Saksprotokoll sak 137/24, vedtak:

1. Bystyret vedtar Kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna, vedlegg 1.
2. Bystyret vedtar at kunst og kultur skal innarbeides i bestemmelsene for alle relevante fremtidige detaljreguleringsplaner på Nyhavna.
3. Bystyret ber kommunedirektøren ta initiativ til at det opprettes et ideelt selskap som har til formål å forvalte og utvikle arealer til kunst og kultur på Nyhavna. Bystyret mener at det må vurderes om dette selskapet også skal eie de aktuelle bygningene.
4. Bystyret konstaterer at de fleste byggene som i dag brukes til kunst- og kulturproduksjon ligger i delområder hvor områdeplaner ikke er under utarbeidelse. Bystyret mener at kunst- og kulturaktører som holder til i disse byggene må tilbys langtidskontrakter med tilnærmet lik leiepris som i dag.
5. Bystyret ber om at kunst- og kulturproduksjon prioriteres i delområde 5, men vil samtidig understreke at det er ønskelig med økt aktivitet sammenlignet med dagens nivå. For at Nyhavna skal videreutvikle seg som et kraftsenter for kreative næringer vil det være behov for økt areal i framtiden. Dette må det legges til rette for i alle områdeplanene. Bystyret mener at det er naturlig at bygg og områder reguleres som kulturinstitusjon etter plan- og bygningsloven for å sikre slike funksjoner.
6. Bystyret understreker behovet for et eget kulturfond for Nyhavna. Dette vil bidra til å sikre økt aktivitet og vil gjøre området attraktivt også for andre aktører.
7. Bystyret understreker behovet for å tilrettelegge aktiviteter og rom spesielt rettet mot barn og ungdom. Dette kan inkludere kunstverksteder, musikkundervisning, teatergrupper, fritidsklubber og andre kulturelle aktiviteter som engasjerer og inspirerer den yngre generasjonen på Nyhavna.
8. Bystyret understreker betydningen av å involvere frivillige organisasjoner i kunst- og kulturprosjekter på Nyhavna. Frivillige bidrar med ressurser og engasjement, noe som vil styrke fellesskapet og øke den sosiale verdien av prosjektene.

Forord

En by skal være god å bo i. Men hva betyr det?

Livskvalitet handler om så mye. Hvordan boliger, arbeidsplasser, næringsliv og infrastruktur er satt sammen til en helhet. Med byrom og gater, i funksjonalitet og estetikk.

Kvalitet har mange dimensjoner, fra materielle standarder og alt som kan måles i penger til verdier uten tilsynelatende rask avkastning. Så viser det seg at de likevel er viktige. En god by har rom for mangfold, kreativitet og opplevelser.

Det er et mål at Nyhavna skal utbygges arealeffektivt og lønnsomt. Men det er også et mål at Nyhavna fortsatt skal være en bydel med levende kultur. Da må det legges til rette for kunst og kultur i de offentlige rommene bydelen trenger. Og det må være rom for å beholde og utvikle gode produksjonsmiljøer. Kunst og kultur må ikke bare vises fram som en ferdigvare, som enkelte elitistiske bydeler i større byer enn Trondheim kan beskyldes for. Vi må beholde steder der kunst og kultur skapes og utvikles.

Takk for alle gode innspill i arbeidet med dette kunst- og kulturnæringsprogrammet for Nyhavna. De har vært berikende og nyttige.

Det kan ta flere tiår å utvikle bydelen Nyhavna. Det blir en reise med mange hensyn å ta. På den reisen må vi i fellesskap passe på at helheten ivaretas, og at de uvurderlige mellomrommene som en levende bydel trenger ikke krympes til det usynlige.

Det er gjerne i de mellomrommene det mest verdifulle oppstår.

Trondheim, april 2024

Ola By Rise
kultur- og idrettsdirektør

Forsiden fra venstre øverst:

1. Hendelser på Nyhavna 2019. Foto: Wil Lee-Wright

2. Cirka Teaters "Auksjonen" under Hendelser på Nyhavna 2018. Foto: Torstein Buvarp

3. Båtverksted med Erlend Leirdal under hendelser på Nyhavna 2016. Foto: Wil Lee-Wright

4. Foto: Trondheim kommune

5. Havets badstu og kulturarena, Ardna. Foto: Havet.

6 og 7. Folkeliv under "Hendelser på Nyhavna" 2016. Foto: Wil Lee-Wright.

8. Ingrid Rognstad, veggmaleri i samarbeid med OLO og Trondheim Gatekunstfestival 2020

Innhold

Forord	3
1. INNLEDNING	5
Kulturens verdikjeder og økonomi.....	6
Behov for areal	7
Tiden det vil ta.....	8
2. BAKGRUNN	9
Planer og strategier for Nyhavna	10
Andre relevante planer	11
Aktører på Nyhavna	11
Samarbeid og medvirkning.....	12
3. MÅL	13
3.1 Utvikle Nyhavna som en levende kulturbydel	14
3.2 Ivareta og utvikle produksjons- og kulturnæringsmiljøene	16
3.3 Tilrettelegge for kunst og kultur i de offentlige rommene.....	18
4. STRATEGIER OG VIRKEMIDLER	20
4.1 Kunst og kultur innarbeides i plan- og reguleringsarbeid.....	21
4.2 Kulturminner bevares og utvikles som kulturarenaer - gjennom aktiv eier- og driftsstrategi	22
4.4 Utforsking gjennom medvirkning og piloter	23
4.5 Kunnskapsbasert utviklingsarbeid	24
4.6 Utvikle finansieringsmodeller	25
5. OPPFØLGING AV PROGRAMMET	26
Planarbeid	27
Tjenesteutvikling	27
Eierstyring.....	27
Samarbeid	27

1. INNLEDNING

Foto: "Det eneste som kan verge dine øyne" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna.

Kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna følger opp politiske vedtak som er gjort i Trondheim kommune siden 2016, knyttet til kunst- og kultursatsinger i bydelen. Programmet er en del av [Kvalitetsprogram for Nyhavna](#), som inneholdt vedlegget [Kunnskapsgrunnlag for et kulturnæringsprogram for Nyhavna](#) da det ble vedtatt av bystyret i Trondheim 19. mai 2022. Hovedmål med programmet er å vise hvordan kunst og kultur kan prege Nyhavna i og etter transformasjonsprosessen.

Det struktureres rundt tre delmål:

1. Utvikle Nyhavna som en levende kulturbydel
2. Ivareta og utvikle produksjons- og kulturnæringsmiljøene
3. Tilrettelegge for kunst og kultur i de offentlige rommene

Målene er beskrevet med strategier og virkemidler som gjør det mulig å bruke programmet som et verktøy i transformasjonsprosessen. Målgruppen er eiere, kulturaktører og andre som skal bidra til utviklingen av Nyhavna.

Kunst- og kulturnæringsprogrammet har tre vedlegg:

- NOTAT Kunst- og kulturnæringsprogram, Nyhavna Utvikling 050224
- Innspill fra aktører, kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna
- Relevante kulturorganisasjoner
- Samlede høringsinnspill

Kulturens verdikjeder og økonomi

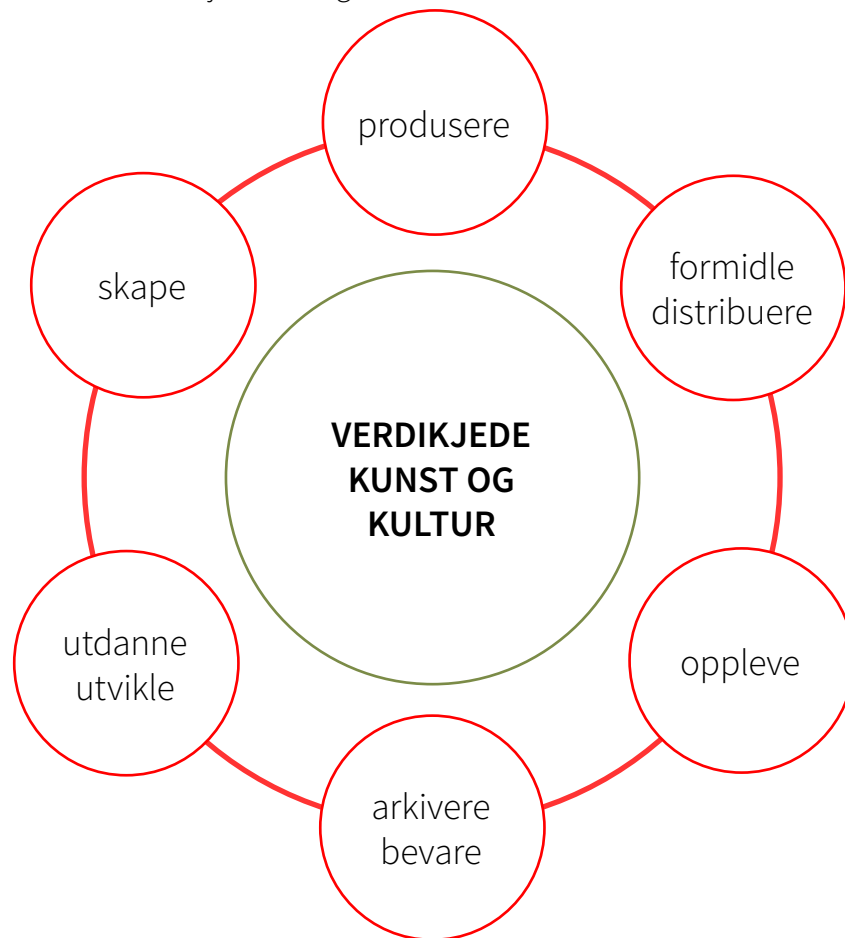
Kulturen er i seg selv mangfoldig. På Nyhavna bør det være et mål å romme hele verdikjeden. Fra aktører som skaper og utvikler opplevelser til arenaer som inviterer publikum inn til spektakulære kulturopplevelser. Kulturminnene kan være mulige arenaer for å lykkes med dette.

Kunnskapsgrunnlag for et kulturnæringsprogram for Nyhavna, s. 3

I kunnskapsgrunnlaget defineres kulturnæring som en samlebetegnelse på næringsvirksomhet basert på fremstilling av kulturelle uttrykk som primært kommuniserer gjennom estetiske og kunstneriske virkemidler. Denne forståelsen videreføres her. Samtidig utvides perspektivet til å også gjelde hele kunst- og kulturfeltet. Programmet er derfor ikke et rent kulturnæringsprogram, men et kunst- og kulturnæringsprogram som tar utgangspunkt i et helhetlig syn på kulturlivets økosystemer og verdikjeder.

Det er særlig tre begreper som brukes innen kulturnæringsfeltet; kreative næringer, opplevelsesnæringer og kulturnæringer. Dette omfatter blant annet visuell kunst, utøvende og skapende kunst, festivaler og scenekunst, film, spill, arkitektur og design. I Norge brukes nå begrepet kreative næringer i større grad som en samlebetegnelse for området, og dette tilsvarer det internasjonale begrepet creative industries. Ifølge hovedorganisasjonen for handels- og tjenestenæringen, Virke, står kreativ næring for verdiskaping på om lag 52 milliarder kroner årlig, og sysselsetter over 90.000 personer i Norge. Dette utgjør om lag 3 % av sysselsatte i Norge. De kreative næringene vokser, og har et stort uforløst potensial for ytterligere vekst.

Figur 1, Verdikjede kunst og kultur, er basert på en figur som ble utviklet av Kulturdepartementet i 2015. Denne synliggjør sammenhenger i kulturell og kreativ næring, og beskriver kreativ næring som sirkulær, der alle leddene i verdikjeden henger sammen med hverandre.

Figur 1: Verdikjede kunst og kultur

Kulturdirektoratets prosjekt Kulturøkonomi (2019-2022) så på hele økosystemet i norsk kunst og kulturliv i sammenheng. Sluttrapporten konkluderer med at økonomien i den kulturelle og kreative næringen er kompleks og sammensatt, og at det er behov for mer koordinert og samlet innsats for å synliggjøre og utløse mulig verdiskapning. Noen kulturaktører er 100 % finansiert av egeninntekt, mens andre er avhengig av tilskudd, tilrettelegging eller annen subsidiering i deler av sin virksomhet. Tilrettelegging for et mangfoldig kulturliv innebærer å inkludere aktører med ulike økonomiske forutsetninger. Dette gjelder både enkeltkunstnere, aktører innen fritidskulturlivet og store kulturinstitusjoner.

Behov for areal

Tilgang på produksjons- og visningssteder er en grunnleggende og avgjørende faktor i kulturlivets økosystem. God kulturell infrastruktur legger til rette for at det skapes opplevelser, enten det er innen visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur, kulturvern, arkitektur, design, mote, film eller spill. Kulturlivets arealbehov varierer med omfang og uttrykksform, og den viktigste kompetansen om romlige behov ligger hos kulturaktørene selv. I utviklingen av arealer for kulturvirksomhet er det derfor viktig å involvere brukerne, enten det er skapende eller formidlende virksomhet - profesjonelle aktører, fritidskulturliv eller offentlig tjenesteproduksjon.

Den skapende og den produserende fasen er ofte mest tidkrevende. Tilgang til produksjonslokaler gir stabilitet og kontinuitet. Deleløsninger, som kontorfellesskap og fellesverksteder, legger til rette for delingsøkonomi for aktører med ulike behov i ulike faser. I tillegg kan samlokalisering og klynger legge til rette for synergier som rekruttering, faglig utvikling, tilgang til oppdrag og synlighet. I formidlingsfasen er det behov for visningsrom som scener, utstillingslokaler, offentlige rom og åpne løsninger til fleksibel bruk. Arrangører og drivere av visningsrom tilrettelegger for møtet mellom kunsten, kulturaktørene og publikum. Rommene har gjerne utadrettede funksjoner, i tillegg til å være tilpasset de ulike uttrykksformene. For mange kulturnæringsaktører er dette distribusjonsfasen, hvor det produserte uttrykket skal møte publikum eller målgruppe. Lagring, arkivering og bevaring av gjenstander inngår som et behov hos mange kulturvirksomheter. Store deler av Dora 1 på Nyhavna brukes i dag som lager for museer og kunstnere fordi bunkerens konstruksjon gir stabile temperaturer som gjør den godt egnet for langtidsoppbevaring. Her er også kommunens kunstlager nylig etablert. For utdannings- og utviklingsfasen er tilgang til dokumentasjon og arbeidsrom avgjørende. Trondheim og Trøndelag har en rekke kunnskapsmiljøer og utdanningsinstitusjoner med egne lokaler. Det kan derfor være riktig å prioritere etablering av nye rom til utdanningsforhold på Nyhavna, slik at kunnskapsmiljøene kommer tettere på arbeidet som kunst- og kulturaktørene utformer.

Tiden det vil ta

Nyhavna skal utvikles over flere tiår, og mens bydelen utvikles vil også samfunnet, innbyggerne og kulturlivet endres. Til sammenligning tok det nesten 30 år mellom første og siste byggetrinn stod ferdig på Nedre Elvehavn. Dette programmet foreslår ikke en handlingsplan for hva som skal skje når, men peker på satsninger og tiltak som kan anvendes som del av den pågående utviklingsprosessen.

Kart 1: Kart med nummererte delområder og kulturminner i brunt.

2. BAKGRUNN

Foto: "Gleden krummer tærne i gummistøvelen" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna

Det er mange hensyn å ta i utviklingen av Nyhavna, og det videre arbeidet må sees i sammenheng med vedtak som allerede er gjort.

Planer og strategier for Nyhavna

Kommunedelplan for Nyhavna

Kommunedelplan for Nyhavna ble vedtatt av bystyret i [sak 102/16](#). Planen skal legge til rette for transformasjon av Nyhavna fra industri- til sentrumsbydel. Den stiller krav om at det skal utarbeides reguleringsplaner for hvert av de 10 delområdene som Nyhavna er delt inn i, og at det skal utarbeides et kulturnæringsprogram for bydelen.

Bylivsstrategi for Nyhavna Piloter og hendelser

Formannskapet vedtok bylivsstrategien Piloter og hendelser i [sak 37/20](#). Strategien legger opp til konkret og praktisk utforskning og utvikling, og oppfordrer til høy grad av medvirkning og utnyttelse av eksisterende kvaliteter.

Kvalitetsprogram for Nyhavna

Kunst- og kulturnæringsprogrammet er en del av Kvalitetsprogram for Nyhavna, vedtatt av bystyret i [sak 102/22](#). Kvalitetsprogrammet viser bystyrets tydelige ambisjonsnivå for utvikling av området, og skal ligge til grunn for videre arbeid med planer og tiltak på Nyhavna. Programmet peker på 10 virkemidler for utviklingen av bydelen:

1. Foredle vannkanten for næring og opplevelser
2. Forberede Nyhavna for framtidens vær og klimaendringer
3. Gi naturen plass
4. Prioritere gående, syklende, kollektiv og byliv
5. Skape et godt bo- og bymiljø
6. Bygge en nullutslippsbydel med bærekraftig ressursbruk
7. La kunst og kultur prege Nyhavna
8. Løfte frem historien og aktivere kulturminnene
9. Inspirere, invitere inn og utforske bydelen underveis
10. Etablere gode byrom for fellesskapet

Flere av virkemidlene, som 1, 5, 8, 9 og 10, er interessante å sette i sammenheng med virkemiddel 7.

- **Kunnskapsgrunnlag for et kulturnæringsprogram for Nyhavna**
inngår i Kvalitetsprogram for Nyhavna. Det beskriver situasjonen for kulturnæringene på Nyhavna, relevante planer, gode eksempler fra andre byer og foreslår å bruke pilotprosjekter som verktøy. Kunnskapsgrunnlaget vektlegger at kulturnæringsprogrammet må utvikles i samspill mellom aktører og grunneiere i området, og peker på potensialet som ligger i kulturminnene.
- **Kulturminneplan for Nyhavna**
er en del av kvalitetsprogrammet, og framhever kulturminnenes egnethet til kulturvirksomhet. Det er spesielt naturlig å se virkemiddel 7 og 8 i sammenheng?

Andre relevante planer

Kunst og kultur har stor betydning for byens identitet og attraktivitet, og skal være en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030. Trondheim er vertsby for en rekke nasjonale kulturinstitusjoner, og har mange kunst- og kulturmiljøer av internasjonalt format. Å sikre produksjons- og visningsmuligheter for de ulike aktørene er avgjørende for at disse får utviklet seg videre også i årene som kommer.

Trondheimpløftet, s. 8

- **Trondheimpløftet** er Trondheim kommunes samfunnsplan, og ble vedtatt av bystyret i [sak 194/22](#). Planen fremhever at et rikt kunst- og kulturliv bidrar til god livskvalitet for innbyggerne, og at framtidens Trondheim skapes gjennom tverrfaglig samarbeid og involvering av både offentlige og private aktører.
- Kommunedelplanen for kunst og kultur i Trondheim 2019-2030, Folket, kunsten og byen, ble vedtatt av bystyret i [sak 123/19](#). Hovedmål i planen er at kunst og kultur skal være en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030. For å realisere målet brukes tre hovedperspektiver som angir hvert sitt målområde: **folket, kunsten og byen**. Gjennom de tre områdene skal Trondheim kommune ivareta en helhetlig kunst- og kulturpolitikk.
- **Byrom i sentrum**, byromsstrategi for Trondheim, ble vedtatt av bystyret i [sak 164/16](#). Strategien understreker viktigheten av å ha byrom som folk trives i og ønsker å være i, med blant annet interessevekkende kunst.

Flere kommende planer og strategier vil tilføre kunnskap og verktøy til prosessene på Nyhavna:

- **Næringsprogram for Nyhavna** er utarbeidet parallelt med kunst- og kulturnæringsplanen, med mål om at disse skal behandles politisk samtidig.
- **Strategi for Midtbyen 2024-2030** behandles våren 2024. Strategien skal bidra til å samordne og koordinere innsatsen fra alle aktører som er involvert i å utvikle Midtbyen i Trondheim.
- Trondheim kommune utarbeider en kulturarenaplan med informasjon om eksisterende arealer og behov.
- I 2022 ba Stortinget regjeringen om å utforme en ny strategi for kreative næringer (Innst 58S 2022-2023). Strategien skal ha som mål å øke verdiskapingen og bidra til vekst i antall bedrifter, eksport og bærekraftige arbeidsplasser. De kreative næringene har behov for at næringspolitikken, kulturpolitikken, finanspolitikken og andre rammebetingelser virker godt sammen, og veikartet skal derfor utarbeides i et samarbeid mellom flere departementer. Veikartet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2024.

Aktører på Nyhavna

Kulturaktører

På Nyhavna finnes omtrent 50 leietakere fra ulike kulturnæringer. De fordeler seg i 10 av byggene i området. Bak de fleste leietakerne finnes et ulikt antall brukere, fra studio og øvingslokaler som brukes av et tosifret antall musikere til enkeltmannsforetak som kun har en bruker av lokalene. Til sammen leier disse arealer på rundt 5 000 m². I tillegg leier Dora 1 ut ca. 30 000 m² lager- og magasinareal til virksomheter innen blant annet museum, visuell kunst, musikk, kunsthåndverk, kulturhistorie, foto, grafisk design, teater, dans og arrangement.

Nyhavna Utvikling

Utviklingsselskapet Nyhavna Utvikling AS ble etablert i 2021. Selskapet er eid av Trondheim kommune (67 %) og Trondheim Havn IKS (33 %). Nyhavna Utvikling eier og forvalter alle kulturminner, bortsett fra Dora 1 og Fyringsbunkeren. Eierstrategi for selskapet ble vedtatt av bystyret i [sak 52/23, Eierstrategi for Nyhavna Utvikling AS \(Eierskapsmelding del 2\)](#), og viser at eierne forventer at bydelens utvikling legger grunnlag for et rikt kulturliv. Dette programmet er utarbeidet som et verktøy for blant andre utviklingsselskapet i deres videre utviklingsarbeid. I vedlegg 1 utdyper Nyhavna Utvikling sin innretning og sine ambisjoner for å legge til rette for kunst og kultur i bydelen.

Andre eiendomsaktører med leietakere fra kulturfeltet

- Mange av leietakerne i kulturminner på Nyhavna har inngått leieavtaler med **Trondheim Havn (IKS)**. Trondheim Havn eier Fyringsbunkeren, som leies ut i sin helhet til ulike kultur- og idrettsaktører.
- **Dora Eiendom AS** eier flere av byggene på og rundt Nyhavna, blant annet kulturminnet Dora 1. De forvalter også lokalene i Kobbegate 10. Dora Eiendom har lang tradisjon for å leie ut arealer til kreativ virksomhet, og store deler av deres bygg leies i dag ut til kunst- og kulturnæringsaktører. Dora 1 er pekt på som potensiell ny lokalisering for Vitensenteret i Trondheim.
- **Koteng Eiendom AS** leier ut arealer i Ormen Langes vei 12, hvor flere av leietakerne er kulturnæringsaktører.
- **Båtmannsgata 4 AS** eier og leier ut areal i Båtmannsgata 4 til blant annet kulturaktører.

Samarbeid og medvirkning

Sammen med næringsliv, offentlige aktører, kompetansemiljøer, ideelle og frivillige organisasjoner, tros- og livssynssamfunn, idretten, kulturlivet og innbyggere må vi løse felles utfordringer for å lykkes med en bærekraftig samfunnsomstilling. Samtidig må kommuneorganisasjonen internt samarbeide mer på tvers av sektorer og fagområder for å finne de beste løsningene.

Trondheimpløftet s. 12

Trondheimpløftet understreker betydningen av at kommunen samarbeider med mange typer aktører på nye måter. Dette gjelder også for byutviklingen på Nyhavna. Kunst- og kulturnæringsprogrammet er utviklet i tett dialog med Nyhavna Utvikling, andre eiendomsbesittere, samt kulturaktører på Nyhavna og i byen for øvrig. Trondheim kommune har tilrettelagt for og vært involvert i en rekke samtaler, hendelser og pilotprosjekter for kunst og kultur på Nyhavna siden 2016. Dette har skapt en dialogplattform som bør utvikles i det videre arbeidet. Høsten 2023 inviterte Trondheim kommune og Nyhavna Utvikling kulturaktører med tilknytning til Nyhavna til en workshop for å samle innspill til det kommende programmet. Innspill fra workshopen, samt fra åpen høringsrunde våren 2024, finnes i vedlegg 2, [Innspill fra aktører, kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna](#).

Vedlegget inneholder i tillegg en oversikt over flere av kulturaktørene som finnes på Nyhavna i dag, samt eksempler på initiativ som er spilt inn som mulige framtidige aktører i bydelen. Det er innhentet oppdaterte tall på antall kulturnæringsaktører på Nyhavna, og gjennomført møter mellom Trondheim kommune og ulike aktører. Det er dessuten gjennomført en utredning av mulige modeller for eierskap, organisering og finansiering for et selskap som skal arbeide med hvordan kulturminner kan transformeres til arealer for kunst og kultur.

3. MÅL

Foto, "I overlys av høy himmel" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna.

Hovedmålet med kunst- og kulturnæringsprogrammet er å vise hvordan kunst og kultur skal/kan prege Nyhavna. Hovedmålet skal nås gjennom tre delmål. Delmålene er utdypet i kapittel 3. I kapittel 4 foreslås seks strategier for det videre arbeidet, med tilhørende virkemidler. Modell 1 gir oversikt over målene, strategiene og virkemidlene som inngår i programmet. Kapittel 5 reflekterer rundt hvordan disse kan innarbeides i det videre arbeidet.

Modell: Hvordan kan kunst og kultur prege Nyhavna?

3.1 Utvikle Nyhavna som en levende kulturbydel

Nyhavna skal utvikles til å bli en sentrumsbydel der det er godt å bo, jobbe og besøke for mennesker i alle aldre og med ulik bakgrunn. En attraktiv og bærekraftig bydel fordrer et særlig fokus på høy kvalitet og robusthet i arkitekturen, anleggene og de offentlige rommene. Nyhavna skal gi plass til både et rikt kultur- og næringsliv, et mangfoldig boligtilbud, offentlige tjenester og gode møteplasser. Bymiljøet skal utformes slik at det fremmer god folkehelse, samhold og gode opplevelser i nærmiljøet.

Kvalitetsprogram for Nyhavna s. 13, virkemiddel 5: Skape et godt bo- og bymiljø

Kunst- og kulturinstitusjoner som museum, kino, teater, bibliotek, konserthus, klubber og gallerier legger til rette for møter mellom mennesker og ulike kunstuttrykk. Institusjoner og arrangement bidrar til å skape møteplasser og folkeliv. Kunst og kultur blir pekt på som viktige virkemidler i samfunnsutviklingen, spesielt i arbeidet med bærekraftig omstilling. Helseundersøkelsen i Trøndelag (HUNT) viser at deltagelse i kunst- og kulturaktiviteter kan bidra til økt livskvalitet og levealder og forbedre mental helse og velvære.

Offentlige og private tjenestetilbud bidrar til fellesskap, møteplasser og opplevelser

Trondheim har et rikt fritidskulturliv og lange tradisjoner for at innbyggere skal ha gode muligheter til skapende aktivitet. Byens store og aktive studentmiljø setter et preg på Trondheims kulturliv, blant annet gjennom ISFiT, Studentersamfundet og UKA. Allerede i dag tilbyr flere organisasjoner fritidsaktiviteter på Nyhavna, blant andre NTNUi Dans.

Kommunale tjenestetilbud for fritidskulturlivet finnes i hele byen. Trondheim folkebibliotek har ni filialer som gir alle innbyggere gratis tilgang til en mangfoldig verden av kunnskap og opplevelser. Trondheim kulturskole er en av landets største med rundt 4500 elever. De har tilbud til barn og unge i alderen 0 - 20 år innen musikk, visuelle kunsthøgskole, sirkus, litteratur og scenekunst. Kulturenheten drifter kulturarenaer i bydelene, er medarrangør på andres arrangement og bidrar til et kulturtilbud for innbyggere i alle aldre. De samarbeider med kulturinstitusjoner, kulturarbeidere og -utøvere, lag og organisasjoner, samt andre kommunale enheter og offentlige tjenester. Fritidskulturlivet ivaretar og utvikler byens mangfold, og gjør Trondheim til et godt sted å bo. Det er også en verdifull arbeids- og oppdragsgiver for profesjonelle kunstnere som kombinerer egen kunsthøgskolelig virksomhet med for eksempel undervisning. Offentlige tjenestetilbud og fritidskulturlivets kunnskap er en ressurs for Nyhavna, samtidig som utviklingen av nye arealer på Nyhavna kan imøtekomme fritidskulturlivets arealbehov.

Videreføre et rikt og mangfoldig kulturliv på Nyhavna

Temporære hendelser og pilotprosjekter har de siste årene skapt forestillinger om hvordan kunst og kulturvirksomhet kan bidra til at Nyhavna blir et godt sted å være. Kreative virksomheter har vært leietakere på Nyhavna siden 80-tallet, og i dag finnes det både profesjonelle aktører og fritidstilbud her. Bydelsarrangement som Åpen dag på Nyhavna og Hendelser på Nyhavna har vist hvordan arrangement kan skape folkeliv i en bydel lenge før den har blitt en by, og pilotprosjektet Havet har gitt Nyhavna et urbant samfunnshus som preges av de som til enhver tid tar arenaen i bruk. Et mangfoldig kulturliv preges av mange typer uttrykk, aktører av ulik størrelse og arenaer som tilrettelegger både for å skape, produsere, vise og oppleve. Trondheim kjennetegnes av et kunstmiljø som holder høy faglig kvalitet og et velorganisert arrangørmiljø som produserer store og små opplevelser innen mange sjangre året rundt. Gjennom å ta vare på og utvikle dagens kultur- og arrangementmiljø samtidig som det åpnes for nye, har Nyhavna mulighet til å bli en bydel som folk trekkes til.

Utvikling av visningsrom av ulik størrelse og for ulike uttrykk

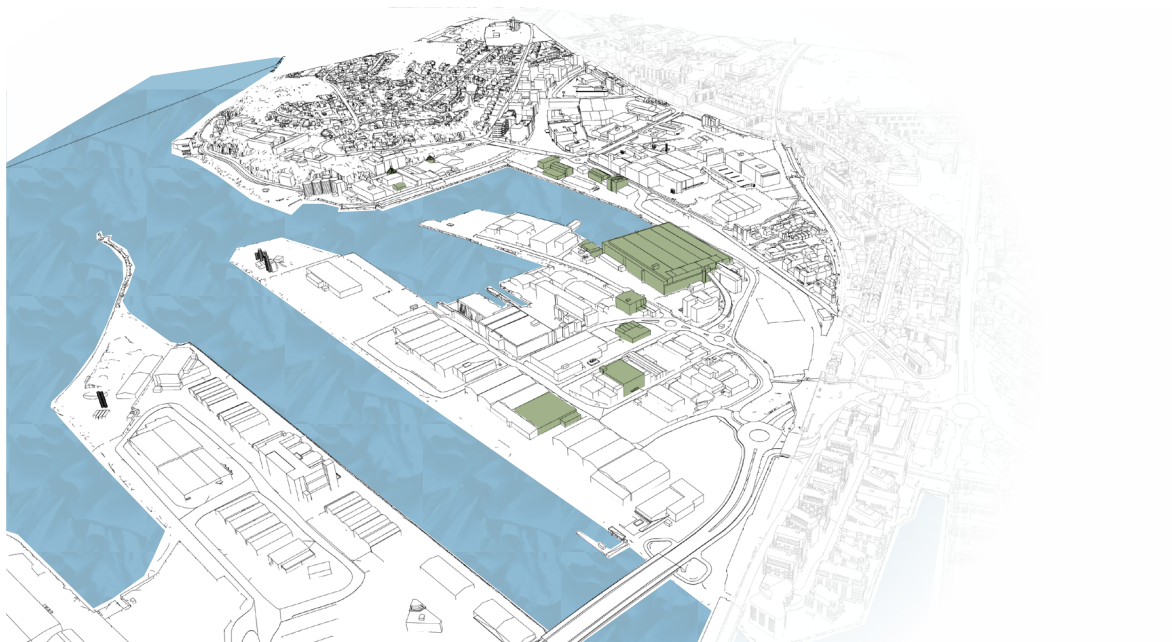
Byer som Oslo, Stavanger og Kristiansand har de siste årene lagt stor vekt på etablering av nye visningsrom for kunst i sine byutviklingsprosjekt. Det eksisterende bygningsmiljøet på Nyhavna er spesielt godt egnet til å etablere eller videreføre kulturvirksomhet. Det er også naturlig å vurdere nybygg på Nyhavna når nye og større visningsarenaer skal utvikles. Aktuelt de senere årene har vært aktuelle de senere årene er: nytt museum for kunst og en ny lokalisering av Vitensenteret i Trondheim. Byens arrangørmiljøer er også verdifulle ressurser i utviklingen av nye arenaer.

3.2 Ivareta og utvikle produksjons- og kulturnæringsmiljøene

Musikken vi hører på, teateropplevelsene, skulpturen i skolegården, utstillingene i galleriene, boka du leser og diktet som siteres ved store anledninger. Alt er skapt et sted. Flere av de som skaper uttrykk i Trondheims kunst- og kulturliv har produksjonslokaler på Nyhavna.

Profesjonelle kunst- og kulturnæringsaktører skal ha verksteder i rehabiliterte kulturminner

Siden 1980-tallet har en rekke kreative virksomheter fått mulighet til å leie arealer med lav husleie, fordi mange av byggene på Nyhavna ikke er egnet til utleie til annen næring og bolig. På Nyhavna finnes også leietakere fra kulturvirksomheter som tar i bruk lokaler til lager og magasiner. Bydelsarrangement og kulturaktørenes involvering tilrettelegger for opplevelser på Nyhavna lenge før områdene er regulert. Dette har bidratt til en forventning om at det skal tilrettelegges for langsiktig infrastruktur for kulturlivet i bydelen. Innspill fra et bredt aktørfelt og politiske vedtak viser sterk interesse for at skapende og produserende kulturaktivitet fortsatt skal eksistere på Nyhavna. Det finnes flere arbeidsfellesskap i Trondheim, som Lademoen og Gregus kunstnerverksteder, DIGS, Svartlamoen kulturstiftelse, Atelier Ilsvika og Rotvoll kunstnerkollektiv. Drift av arbeidsfellesskap forutsetter ressurser til vedlikehold, utvikling og administrasjon. Trondheim kommune har tilskuddsordninger for arbeidsfellesskap, men rammene for disse ordningene er begrenset og behovet blant aktørene stort. Parallelt med utviklingen av fellesskapsløsninger på Nyhavna bør det utvikles finansierings- og forretningsmodeller som ivaretar langsiktige perspektiv. Disse problemstillingene drøftes videre i kapittel 4.

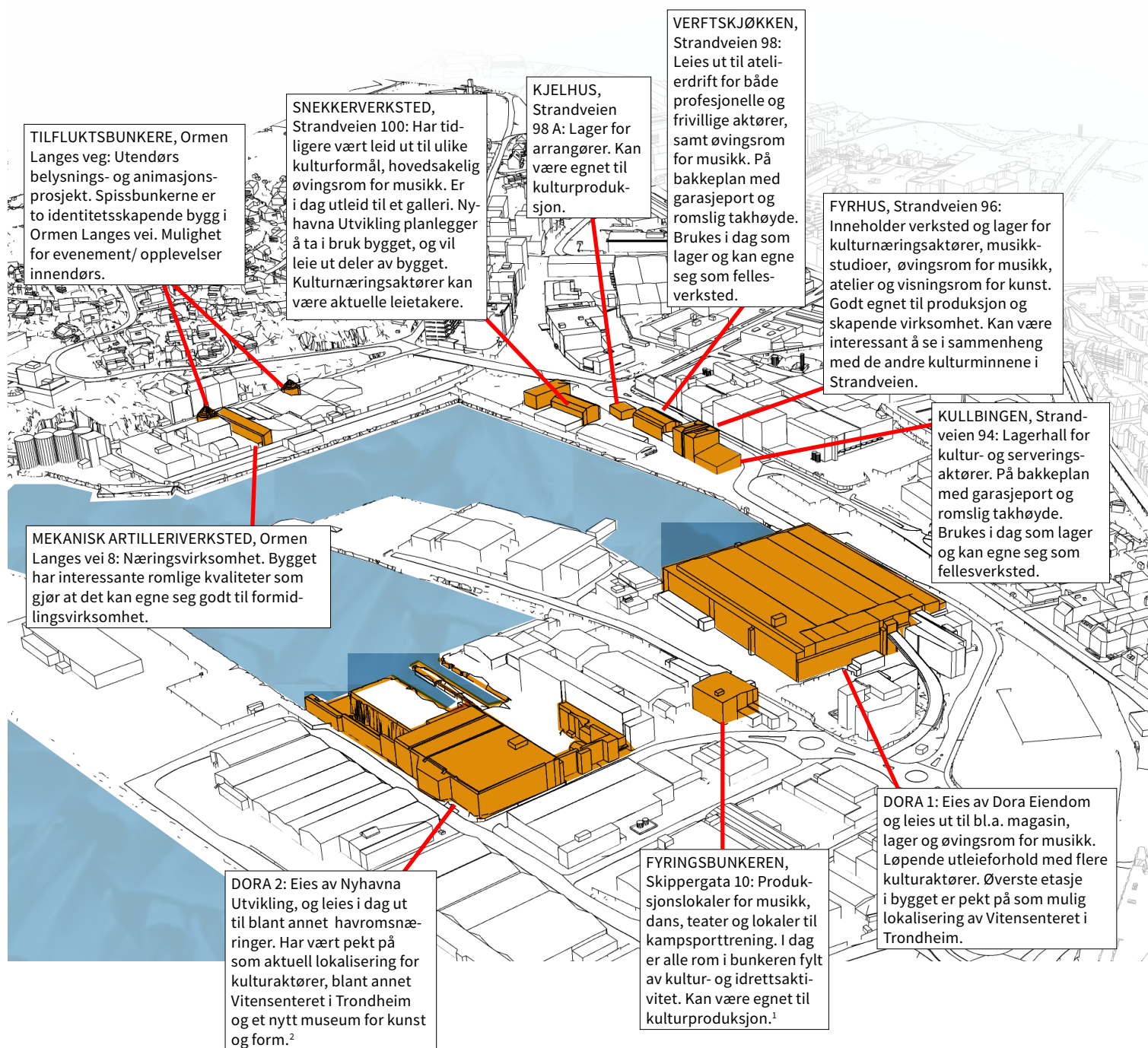

Kart 2 viser bygg som inneholder kulturaktører.

Det er behov for å utvikle deleløsninger og fellesverksted som er tilgjengelig for alle

Trondheims kunstmiljø mangler fellesverksted, og flere har uttrykt ønske om at dette bør etableres på Nyhavna. Det er også behov for kontorfellesskap og prosjektrum for kunst- og kulturnæringsaktører. Delingskultur i utviklingen av de kreative miljøene på Nyhavna vil være i tråd med ambisjoner om bærekraftig utvikling av området.

Kulturminnene

Kart over Nyhavna med markerte kulturminner.

1 I forslag til ny kommuneplan er arealene rundt Fyringsbunkeren satt av til idretts- og aktivitetsflater, med nærhet til fremtidig skole den viktigste sosiale møteplassen i området.

2 Det foreligger en opsjonsavtale som ble inngått i prosessen med etablering av Nyhavna Utvikling AS. I aksjonæravtalen står det at; Arealene vest for TMS-bygget, ..., eies av Selskapet. Arealene skal disponeres / forvaltes av TH i henhold til Delingsavtalens vilkår frem til det tidspunkt TK ved bystyret vedtar at arealet skal tas i bruk til byutviklings/kulturformål. Arealene skal deretter erverves av TK til markedspris. Dersom kommunen i fremtiden heller ønsker at Dora II inkl. dokken skal inngå i den maritime klyngen på TMS-området, skal eiendomsretten til nevnte arealer tilbakeføres kostnadsfritt til TH, som vil stå for drift og utvikling av eiendommene slik det gjøres i dag

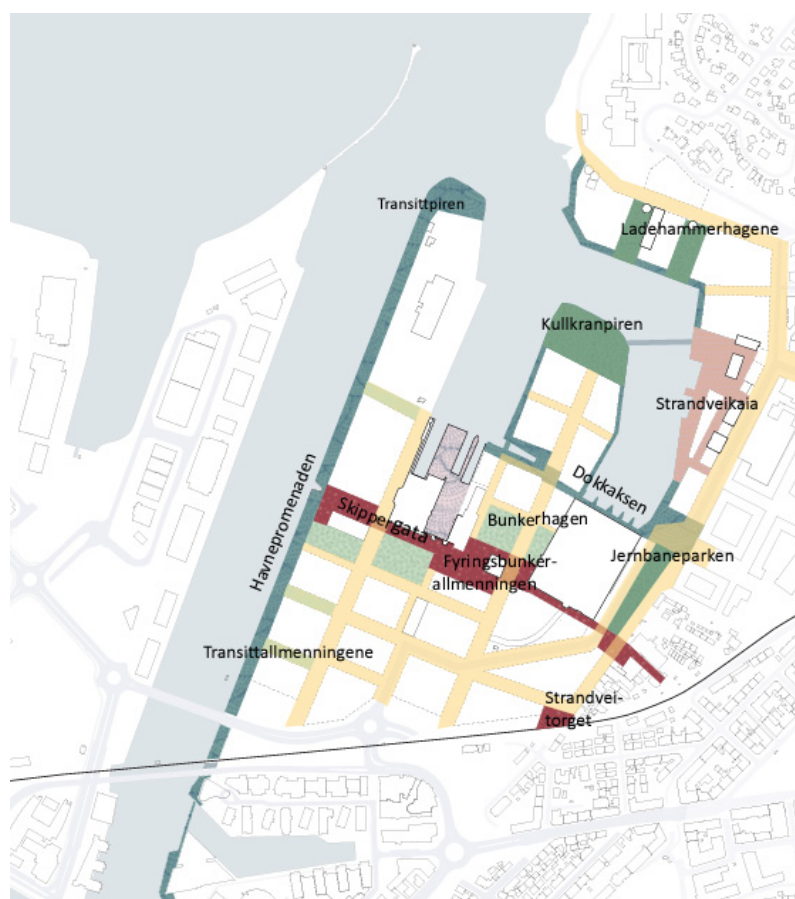
Nyhavnas spennende struktur og varierte, spesielle og interessante bygningsmasse bidrar til å gjøre området godt egnet som kunst- og kulturrom. Det bør legges til rette for videre og økt samarbeid med kunst- og kultursektoren. Virksomhet og tiltak som tilgjengeliggjør området for publikum og skaper engasjement via kunst og kultur, oppfordres. Flere av bygningene har også gode muligheter for kunst- og kulturinstallasjoner inne, og temporært på fasader.

Kulturminneprogram for Nyhavna, inngår i Kvalitetsprogrammet

Kulturminnene på Nyhavna eies av Nyhavna Utvikling, med to unntak. Dora Eiendom AS har festeavtale på Dora 1, og Fyringsbunkeren eies av Trondheim Havn. I kunnskapsgrunnlaget er det skissert modeller for organisering og eierskap av kulturminnene, og vedtak har pekt på at det skal utvikles modeller som sikrer gunstige leiepriser for kulturaktører i kulturminnene.

3.3 Tilrettelegge for kunst og kultur i de offentlige rommene

Gjennom Trondheimsløftet er det vedtatt at Trondheim skal ha et mangfold av bomiljø og møteplasser der alle føler seg velkomne. Målet skal nås gjennom å etablere og oppgradere parker, byrom og gater som bidrar til å bringe folk sammen hele året. I kvalitetsprogrammet er virkemiddel nummer 10 å etablere gode byrom for fellesskapet. De offentlige rommene skal løfte frem unike kvaliteter ved Nyhavna og legge gode rammer for møteplasser og et mangfoldig byliv. Byrommene inngår i et nettverk hvor de ulike rommene kompletterer hverandre i funksjon, programmering og utforming. De offentlige rommene skal bygge opp under helheten, Nyhavnas identitet og resten av de strategiske virkemidlene.

Kart med beskrivelser av potensielle offentlige rom fra Kvalitetsprogram for Nyhavna. Her vil kunst og kultur også kunne sette sitt preg på området.

Havnepromenaden; rekreativ ferdselsåre som binder sammen byområder. Tilrettelegger for opplevelser og aktiviteter langs vannkanten. **Transittallmenningene**; steder for ro og opphold langs vannkanten. **Strandveikaia**; tilgjengeliggjør og aktiviserer kulturminnemiljø, vannkanten og det indre havnebassenget. **Fyringsbunkeralmenningen**; bydelens sentrale offentlige byrom. Her fremheves sammenhengen mellom Fyringsbunkeren, Dora 1 og Dora 2 med dokkene mot havnebassenget. **Bunkerhagen**; bymessig aktivitetsområde tilrettelagt for organisert og uorganisert aktivitet. **Jernbaneparken**; urban park med frodig vegetasjon, muligheter for dyrking, opphold og aktivitet og mindre installasjoner/paviljonger. **Kullkranparken**; attraktivt grøntområde for rekreasjon og aktivitet ved vannet. **Ladehammerhagene**; attraktive grønne områder for rekreasjon og aktivitet. **Dokkaksen**; knytter torget ved Strandveikaia til Kobbegate. **Gatene**; attraktive byrom og ferdselsårer for gående, syklende og et rikt byliv.

Tilrettelegge for kulturhendelser og arrangement i offentlige rom

Utendørs konserter, festivaler, markeder og hendelser som samler mennesker setter preg på de offentlige rommene og tilrettelegger for opplevelser og menneskemøter i byrommene. I Midtbyen bidrar arrangementer som Kulturnatt, Julemarkedet, Martnan og Bryggerekka Bruktmarked til å samle mennesker i byen, og fylle den med liv. Utendørs konserter og arrangement har samme effekt. Byens næringsaktører erfarer at arrangement har direkte positiv effekt på omsetning i butikker, restauranter og hoteller.

Utvalgte offentlige rom på Nyhavna bør tilrettelegges for å egne seg til arrangement. Ved å ta hensyn til faktorer som fleksible produksjonsforhold, akustikk, siktlinjer, publikumsplassering og tilgang til strøm allerede i planleggingsfasen, vil kulturhendelser og arrangement kunne bidra til attraktive byrom på Nyhavna. Trondheims erfarne arrangørmiljø kan bidra med verdifull kunnskap som gjør det lettere å ta gode valg i utviklingen av de offentlige rommene.

Utvikle kunst i de offentlige rommene, i samarbeid mellom Trondheim kommune, utbyggere og andre

Trondheim kommune har siden 2003 hatt en ambisiøs satsing på kunst i offentlige rom. Bystyret vedtok i 2002 at 1,25% av kommunens investeringsbudsjett skal settes av til kunst, og bestemte samtidig at det skal være sammenheng mellom planene for utviklingen av byens offentlige rom og planene for utvikling av kunst. De kommunale investeringsmidlene kan brukes til samfinansiering med private utbyggere. Dette legger føringer og forventninger til hvordan kunst kan bidra til byutviklingen på Nyhavna.

Det er innledet et samarbeid med KORO (den nasjonale ordningen for kunst i offentlige rom) som har til hensikt å utforske hvordan kunst kan spille en rolle i byutviklingen. For Nyhavnas del danner kulturminnene og den helt spesielle historien knyttet til krigsminnene en viktig rolle i utviklingen av nye kunstprosjekter. Hvordan Nyhavnas særlige kvaliteter kan belyses og forsterkes i møte med både temporær og permanent kunst vil tas opp igjen når kulturnæringsprogrammet er vedtatt og delreguleringen av områder kan begynne. En overordnet plan for kunst bør prioriteres i et samarbeid mellom kommunens kunstordning, utbyggere i området og kunstnere.

Kunst og kultur bidrar positivt til fysisk og estetisk kvalitet på uterommene

Byromsstrategien legger vekt på at det skal utvikles byrom med høy fysisk og estetisk kvalitet, med blant annet interessevekkende kunst og fysisk utforming som tiltrekker seg folk hele året. Det er naturlig at disse målene også gjelder for Nyhavna når området skal utvikles til en sentrumsbydel.

4. STRATEGIER OG VIRKEMIDLER

Foto: "Når du har vært hos dagene" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna.

I dette kapittelet foreslås seks strategier for det videre arbeidet med tilhørende virkemidler:

1. Kunst og kultur innarbeides i plan- og reguleringsarbeid
2. Kulturminner bevares og utvikles til kulturformål
3. Kunst og kultur bidrar til attraktive offentlige rom
4. Utvikle gjennom medvirkning og piloter
5. Utvikle gjennom samarbeid med kunnskaps- og innovasjonsmiljøer
6. Utvikle nye finansieringsmodeller

4.1 Kunst og kultur innarbeides i plan- og reguleringsarbeid

Innarbeide kunst og kultur i bestemmelsene for alle relevante fremtidige detaljreguleringsplaner på Nyhavna

Kvalitetsprogram for Nyhavna legger til grunn og understreker at reguleringsplaner skal utarbeides slik at de er i henhold til de ti strategiske virkemidlene. Dette gjelder for eksempel kvalitetskrav til utforming av bygg og offentlige rom eller utredninger som må gjøres i forbindelse med reguleringsplan. Dagens plan- og bygningslov gir rom for å regulere kulturbygg, men pålegger ikke at planer generelt skal utrede behov for kultur. I forbindelse med en pågående revidering av Kulturloven, foreslår Kultur- og likestillingsdepartementet å pålegge kommuner og fylkeskommuner å utarbeide planer på kulturfeltet. Formålet er å styrke kulturens rolle i kommunal samfunnsplanlegging gjennom å innarbeide krav om planlegging som går lenger enn dagens plan- og bygningslov. Innenfor plan- og bygningsloven er det likevel mulig å stille krav til eksempelvis felles planlegging og slik sikre at samfunnsbehov som kunst og kultur kan sikres som ledd i en helhetlig og samordnet planprosess og der viktige offentlige behov kartlegges i en tidlig fase.

Det foreslås å innarbeide krav om kunst- og kulturtiltak i tråd med Kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna i reguleringsbestemmelsene for Nyhavna.

Punkter som kan inngå i reguleringsbestemmelsene:

- Kunst og kultur skal prege Nyhavna
- Utvalgte kulturminner bør øremerkes kulturnæringsformål
- Offentlige rom skal tilrettelegges for kunst og kultur
- Det skal avsettes areal til kunst og kultur i alle delområdene

Innarbeide kultursatsningene på Nyhavna i kommunens planarbeid og i egne handlingsprogram

Trondheim kommunes arbeid på kulturfeltet er forankret i kommunedelplaner for kunst og kultur, med handlingsprogram som rulleres hvert fjerde år. Kartleggings- og medvirkningsarbeidet som ligger til grunn for planarbeidet gir verdifull innsikt i status og behov på feltet. Dette bidrar til at kulturplanene blir gode styringsverktøy både for politisk og administrativ ledelse, samtidig som det gir lokale kulturaktører påvirkningsmulighet og innsikt i kommunens planer. Det er naturlig at Kunst- og kulturnæringsprogram for Nyhavna vil følges opp i Trondheim kommunes arbeid på kulturfeltet og forankres i kommunedelplaner for kunst og kultur, med handlingsprogrammer som rulleres hvert fjerde år. Kartleggings- og medvirkningsarbeidet som ligger til grunn for planarbeid gir verdifull innsikt i status og behov på feltet.

4.2 Kulturminner bevares og utvikles som kulturarenaer - gjennom aktiv eier- og driftsstrategi

Innspill fra kulturaktører og politiske vedtak viser et bredt ønske om at utvalgte kulturminner skal utvikles videre som produksjons- og visningsrom for kulturaktører. Også eiendomsaktørene i området har signalisert at dette er aktuelt.

Etablere selskap med ideelt formål som eier utvalgte kulturminner

I behandling av eierstrategi for Nyhavna Utvikling AS (sak 52/23) ba bystyret kommunedirektøren utrede alternative modeller for organisering og eierskap til bygninger, slik kunnskapsgrunnlaget for kulturnæringsprogram på Nyhavna viser. Kunnskapsgrunnlaget skisserer to modeller for eierskap der Trondheim kommune er 100 % eier av utvalgte kulturminner i et selskap med ideelt formål, hvor leiekontrakter med kultur- og næringsaktører kan utformes til priser under markedspris. I begge modeller pekes det på at det må finnes løsninger for hvordan subsidieringselementet skal finansieres for at selskapet ikke skal gå med underskudd.

Nyhavna Utvikling ønsker per i dag å beholde fullt eierskap, og rehabilitere og leie ut sine kulturminner til markedspris. Dette innebærer at kommunalt eierskap ikke er et alternativ for de fleste av kulturminnene. Det er å forvente at husleienivået i en slik løsning blir for høyt for kulturaktørene til å være gunstig. Dette selv om eierne forventer, jamfør Eiermeldingen, lavere marginer i forbindelse med oppgradering av kulturminnene enn i nybyggprosjekter. Tiltak som kan hindre eller redusere risikoen for dette kan være å begrense omfanget av rehabiliteringen av kulturminnene. Dersom man finner løsninger som dekker nødvendige tiltak uten å kreve kostbare rehabiliteringsgrep vil man kunne unngå å øke husleien til et unødvendig høyt nivå. Eiere av kulturminner kan dessuten søke tilskudd til rehabiliteringsarbeidet fra offentlige og/eller private ordninger for å minimere investeringskostnader. I kapittel 4.6 drøftes finansieringsmodeller for kulturbygg og -aktører videre.

Muligheten for at Trondheim kommune kan eie kulturminner, er knyttet til Dora 2 i delområde 4. Opsjonsavtalen nevnt i kapittel 3 åpner for at Trondheim kommune kan kjøpe Dora 2 til markedspris dersom bystyret vedtar at arealet skal tas i bruk til byutviklings/kulturformål. Bygget har tidligere vært pekt på som mulig lokalisering for et sammenslått museum for kunst og form. Det vurderes som naturlig at en eventuell anvendelse av opsjonen avklares i forbindelse med regulering av delområde 4, siden det per i dag ikke foreligger konkrete planer om å bruke Dora 2 til kulturformål.

Etablere et ideelt selskap som har til formål å forvalte og utvikle arealer til kunst og kultur på Nyhavna

Trondheim kommune eier eller har vært medstifter av en rekke organisasjoner med kunstfaglig formål, som Olavshallen AS, Trondheim kino AS, Trøndelag Teater AS, Midtnorsk Filmsenter AS, Kunsthall Trondheim AS og Svartlamon kulturstiftelse. I tillegg tilrettelegger kommunen for drift av et stort antall kulturorganisasjoner gjennom samarbeid, tilskudd og prosjektmidler. I arbeidet med å utrede eier- og organisasjonsmodeller for utvikling av produksjonsmiljøer for kunst og kultur, er det gjennomgått eksempler fra andre norske byer. De mest relevante er samlet i [vedlegg 3: Relevante kulturorganisasjoner](#).

Dersom Trondheim kommune skal leie rehabiliterte kulturminner med markedstilpasset leie, må differansen mellom markedsleie og gunstige leiepriser for kulturaktører subsidieres av noen. Tiltak som skal sikre gunstig husleie på Nyhavna bør bidra positivt til et samlet kulturliv i Trondheim, og ikke føre til at kulturmidler må prioriteres bort fra andre kulturtiltak i kommunen.

Mulige subsidieringstiltak og innretning på eventuelt driftsselskap bør derfor utredes i forbindelse med første delregulering av område som inkluderer aktuelle kulturminner. Dette må også sees i sammenheng med EØS-reglement.

Etablere prosjektstilling som sikrer produksjons- og øvingslokaler og en god prosess for dagens kulturaktører

[I sak 76/23, Første økonomirapport 2023](#) vedtok bystyret å bevilge 1 million kroner til en prosjektstilling for å sikre produksjons- og øvingslokaler generelt og en god prosess spesielt for kulturaktørene på Nyhavna. Prosjektstillingen opprettes hos Nyhavna Utvikling AS, som har til hensikt å videreføre denne.

4.3 Kunst og kultur bidrar til attraktive offentlige rom

I kapittel 3 er det redegjort for mål om at det skal tilrettelegges for kunst og kultur i offentlige rom. Utvikling av de offentlige rommene bør skje i samarbeid mellom offentlige og private aktører. Offentlige plasser kan tilrettelegges for ulike arrangement, og kunstnerisk utsmykning skal inngå som en naturlig del av utformingen. Trondheim kommunes offentlige kunstordning vil være en sentral samarbeidspartner når det gjelder kunst i de offentlige rommene.

4.4 Utforsking gjennom medvirkning og piloter

På Nyhavna skal det gjennom hele transformasjonen aktivt arbeides strategisk med valgte pilotprosjekter som gir ny kunnskap og nye perspektiver på utviklingen. Det skal gjennomføres konkrete og målrettede tiltak, som skaper nye øyeblikk, inviterer til dialog og inspirerer til handling, i tråd med de øvrige virkemidlene. Det skal satses på tiltak som får flere til å føle eierskap til området, øker områdets verdi og skaper oppmerksomhet rundt bydelen. Foreslåtte piloter og hendelser skal genere nye samarbeid, uttesting og handling og slik bidra til å skape en felles forståelse for hva Nyhavna er og hva det kan bli.

Kvalitetsprogram for Nyhavna, s. 88

Kunst- og kulturtiltak kan bidra til å realisere kvalitetsprogrammets virkemiddel 9: Inspirere, invitere inn og utforske byen underveis. Aktivisering av bygg og uterom i påvente av regulering gir mulighet til å oppdage kvaliteter i området gjennom tverrfaglig samarbeid.

Stimulere satsning på piloter, i tråd med vedtatt pilotstrategi

Bylivsstrategien Piloter og hendelser fra 2020 peker på muligheten for å opprette piloter i forbindelse med kulturminnene på Strandveikaia, Fyringsbunkeren og spissbunkerne. I 2022 ble det første pilotprosjektet, kulturarenaen Havet, åpnet, og i 2023 ble det satt opp et animasjons- og belysningsprosjekt på spissbunkerne. Nyhavna Utvikling og Trondheim kommune har i tillegg mottatt støtte fra KORO til piloter som undersøker transformasjon av kulturminner til produksjonslokaler for kultur, temporært visnings- og prosjektrum, samarbeid med Svartlamon skulpturbiennale og utarbeidelse av modeller for fellesverksted. Nyhavna Utvikling har startet et pilotprosjekt med oppgradering og aktivisering av kulturminnet Strandveien 100. Det er viktig å kombinere pilotaktiviteter med et parallelt langsiktig perspektiv for å sikre varige tiltak. For å få til langsiktige løsninger må reguleringsprosesser gjennomføres. På Nyhavna vil det i årene som kommer være behov for midlertidige tiltak. Ved godt begrunnede tiltak kan Trondheim kommune som reguleringsmyndighet gi midlertidig dispensasjon for plankrav. En varig dispensasjon kan påføre kommunen uoversiktlige økonomiske og praktiske konsekvenser.

Involvere offentlige tjenester og prosjekt i utviklingen av bydelen

Områdesatsingene i Trondheim skal bidra til å bedre levekårene i bydelen, og bidra til at den framstår som attraktiv og mangfoldig. Gjennom områdesatsningen [La'mosatsinga](#), som inkluderer Nyhavna, utvikles kunnskap om bydelens styrker og behov. Flere kunst- og kulturtiltak er virkemidler i områdesatsingen, og det er naturlig at piloter og temporære kunst- og kultursatsninger på Nyhavna vurderes å inngå i områdesatsningen. Samarbeid mellom La'mosatsninga, lokale aktører og kommunale enheter som Kulturenheten, Trondheim folkebibliotek med flere, kan bidra til gode møteplasser og innbyggerinvolvering.

Etablere utvalg som ivaretar tverrfaglige perspektiv

Et lokalt råd for kultur er under etablering i Trondheim. Rådet vil bli en viktig samarbeidspart i utviklingen av kulturlivet i hele Trondheim, inkludert Nyhavna. Det er også etablert ulike forum blant aktører som ønsker å bidra i utviklingsarbeidet på Nyhavna. Arbeidet med medvirkning bør involvere både dagens kulturaktører og de som ønsker å være aktører i bydelen i framtida. Samarbeid mellom eksisterende grupperinger og/eller opprettelse av nye utvalg kan stimulere til å ivareta tverrfaglige og mangfoldige perspektiv på Nyhavna.

4.5 Kunnskapsbasert utviklingsarbeid

Vi er verdensledende på viktig kunnskap, og møtet mellom forskning, kultur og næring gir oss uante muligheter for bærekraftig vekst og god livskvalitet. Trondheim har derfor en sentral rolle i utviklingen av morgendagens samfunn, både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Trondheimsløftet, s. 7

Universitetskommunen (TRD3.0) er et langsiktig og forpliktende partnerskap mellom Trondheim kommune og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), og har som formål å bidra til:

- Økt nyskaping og forskning i (og med) offentlig sektor.
- Gjensidig utvikling av prosjekter innen forskning, utdanning og nyskaping som er av felles interesse.
- Ny kunnskap, nye og forbedrede tjenester, ny næringsvirksomhet i regionen, utvikling av kunst, kultur og teknologi for et bærekraftig samfunn.

Ivareta og utvikle kunnskap som genereres om kunst og kultur sin rolle i byutvikling

NTNU har vært koblet på utviklingen av Nyhavna lenge, og kulturens plass på Nyhavna har vært gjenstand for studentoppgaver og forskning fra flere fakultet. I bydelsutviklingen vil både kunst- og tverrfaglig kompetanse benyttes og utvikles. Gjennom TRD 3.0 kan sammenhenger og erfaringer fra arbeidet på Nyhavna dokumenteres og forskes på.

Involvere kunnskaps- og innovasjonsmiljøer i utviklingsarbeidet, med mål om at kunst- og kulturtiltak på Nyhavna skal bidra til bærekraftig omstilling

TRD 3.0 utforsker samarbeidsmodeller med mål om å forstå hva som er fremtidens kompetansebehov, og for å utvikle og formidle kunnskap i tråd med dette. Kunst og teknologi er viktig for utviklingen av gode og bærekraftige samfunn, og samarbeid under TRD3.0-paraplyen gjør at Trondheim kommune kan teste nye løsninger som gir kunnskap.

Utveksle erfaring og kunnskap med nasjonale og internasjonale samarbeidsaktører

Vi har mye å lære og mye å dele. Mange byer, både i Norge og internasjonalt, har erfaring eller søker

kunnskap om rollen kunst og kultur kan spille i transformasjon av byer og bydeler. Gjennom TRD3.0 og eksisterende nettverk som Nordic City Network og KS Storbymnettverk, kan arbeidet på Nyhavna knyttes til eksterne samarbeidspartnere, og det kan søkes prosjektfinansiering gjennom nasjonalt og internasjonalt virkemiddelapparat.

4.6 Utvikle finansieringsmodeller

Det lønner seg å satse på kultur. Kartlegginger gjort i forbindelse med utvikling av ny strategi for Midtbyen, viser at balanse mellom hverdagens byliv, kulturtilbud og store arrangementer er viktig for byens identitet og attraktivitet. Innspill fra enheter, næringsliv, gårdeiere og kulturaktører i Trondheim sentrum peker på at tilstedeværelse av kulturnæringer gir gode opplevelser, men også lønnsomhet for andre bransjer. I 2022 gjennomførte Næringsforeningen i Trondheimsregionen og foreningen Scenesnakk en kartlegging av ringvirkningene for seks konsertsteders tilbud i desember 2022. 97 % av de spurte oppga konserten som reason to go, men likevel viste undersøkelsen at både lokalt og tilreisende publikum la igjen større summer andre steder enn på konsertstedet gjennom merforbruk og gjestedøgn. Rapporten konkluderer med at konsertgjengere alene legger igjen minst 800 millioner årlig. Kunnskap om ringvirkningene som kulturvirksomhet genererer bør få betydning i utviklingen av en attraktiv og levende bydel på Nyhavna.

Etablere kulturfond for utvikling og drift av kulturformål på Nyhavna

Realisering av ambisjonene for kunst- og kulturtiltak på Nyhavna vil kreve finansiering av drift og forvaltning av kulturminner. En løsning kan være å etablere et kulturfond som sikrer infrastruktur og gunstig husleie for kunst- og kulturaktører i kulturminnene på lang sikt.

Fondet kan opparbeides gjennom tiltak som å:

- Utrede om det kan innføres avgift ved utvikling/kjøp av eiendom, i tråd med forslag i kunnskapsgrunnlaget.
- Disponere deler av Trondheim kommunes utbytte fra Nyhavna Utvikling til kulturvirksomhet. Dette er i tråd med flertallsmerknad i sak 52/23, om at kommunens del av utbyttet fra selskapet kan disponeres ved å øremerkes sosial boligbygging og kultur- og næringsutvikling på Nyhavna.

Finansiere tiltak gjennom samarbeid mellom offentlige og private aktører

Offentlig-privat samarbeid i utvikling og rehabilitering av bygg vil kunne bidra til gode løsninger og kostnadsbesparelser. Samarbeid i utvalg bør derfor inkludere kompetanse om finansielle løsninger både fra privat og offentlig sektor.

Stimulere kulturaktørers initiativ gjennom tilskudd og tilrettelegging

Offentlig finansierte kunst- og kulturinstitusjoner er selvstendige aktører. De er viktige for kulturlivets økosystem som arbeids- og oppdragsgivere, faglige møteplasser, kompetanseaktører og samarbeidspartnere. Det finnes mange ulike tilskuddsordninger for kulturlivet. Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune har ordninger som skal stimulere til aktivitet innen fritidskulturlivet og det profesjonelle feltet, men de største tilskuddsrammene forvaltes som hovedregel av de nasjonale støtteordningene. Flere ordninger er innrettet for å stimulere utvikling av kulturarenaer, arbeidsfellesskap og kunst for offentlige arenaer. Disse ordningene er viktige for utviklingen av både aktørene, byggene og byrommene på Nyhavna.

5. OPPFØLGING AV PROGRAMMET

Foto: "Mine lave ord er vindens" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna.

Kunst- og kulturnæringsplanen oversendes til politisk behandling våren 2024. Programmet er utarbeidet som et verktøy for bruk av kvalitetsprogrammets virkemiddel 7: la kunst og kultur prege Nyhavna. Hvordan programmet skal følges opp må avklares i tett samarbeid mellom eiendomsbesittere, Trondheim kommune og aktører som har eller vil bidra til at kunst og kultur skal prege Nyhavna. For Trondheim kommune er det naturlig å følge opp kunst- og kulturnæringsprogrammet gjennom planarbeid, tjenesteutvikling, eierstyring og samarbeid.

Planarbeid

Kommunal planlegging har til formål å legge til rette for utvikling og samordnet oppgaveløsning i kommunen gjennom forvaltning av arealene og naturressursene i kommunen, og ved å gi grunnlag for gjennomføring av kommunal, regional, statlig og privat virksomhet.

Plan- og bygningslovens § 3-3, Kommunens planoppgaver og planleggingsmyndighet.

I kapittel 4 gjøres det rede for hvordan kunst- og kultursatsningene kan følges opp i kommunens planarbeid. Satsningene bør inngå både i den overordnede utviklingen på Nyhavna, samt i den helhetlige planleggingen av kunst og kulturområdet.

Tjenesteutvikling

Trondheim kommune ønsker å være en nyskapende tjenesteyter i en framtidsrettet organisasjon. Kommunens rolle som tjenesteutvikler blir viktig i det kort- og langsiktige arbeidet på Nyhavna, som beskrevet i kapittel 3. Innbyggerinvolvering bør prioriteres, både i utviklingen av kulturtjenester og i samspill med andre utviklingsområder. Det kan bygges videre på det tverrfaglige perspektivet som ligger til grunn for Kvalitetsprogram for Nyhavna for å oppnå god, koordinert tjenesteutvikling, der kunst- og kulturperspektivet inngår i en større helhet.

Eierstyring

Eierstrategien for Nyhavna Utvikling ligger til grunn for eierdialog mellom Nyhavna Utvikling, Trondheim Havn og Trondheim kommune. Det gjennomføres regelmessige dialogmøter, og det er naturlig at oppnåelse av mål for kultur og næring inngår i agendaen for dialogmøtene.

Samarbeid

Sammen skaper vi Trondheim, er samfunns målet til Trondheim fram mot 2032. Visjonen bygger på FNs bærekraftsmål 17 Samarbeid for å nå målene. Det er høye ambisjoner på mange områder for Nyhavna. I arbeidet med å realisere visjonen om at kunst og kultur skal prege Nyhavna, er det viktig å ha en bevisst holdning til kompleksiteten kulturlivet inngår i, og å ha Trondheimsloftets mål og strategier som rettesnor i det videre arbeidet.

Foto: "Tilfeldige konstellasjoner av støv" fra serien "Omkledd" av Berit Haltvik With, Jenny Hilmo Teig (begge fra Teateratelieret) og fotograf Theodor With. Alle tre har produksjonslokaler på Nyhavna.